

(Данас, 13.6.2010)

Хаг - Тек окончани избори у Холандији нису важни само због тога што су наставак унутрашње драме Холандије, него још више због тога што су то први избори у једној земљи еврозоне након избијања финансијске кризе и што могу да укажу у ком правцу ће се развијати европска сцена у будућности, зависно од тога колико дуго ће трајати криза евра. Након ових избора у недељу 13. јуна следе избори у Белгији, потенцијално са још „експлозивнијим“ резултатом од холандских.

Избори у Холандији показали су, на једној страни, значајни раст десничарског расположења у земљи, виши него што је то ико очекивао пре избора, али и снажење партија које су изричито за проширење Европске уније.

Резултати потврђују мишљење двојице политиколога, Бена Крума са Слободног универзитета Амстердам и Стина ван Кесела са Сасекса. Они још од избора за Европски парламент прошле године указују на велику поларизацију холандских бирача, пошто су успех постигле партије које су највише „роевропске“, попут зелених и Д66, али и оне које су највише „антиевропске“, попут Вилдерсових слободњака. За њих питање даљег проширења ЕУ не игра главну, нити сасвим важну улогу у овој поларизацији. Она, према њиховом мишљењу, потиче од домаћих питања.

Муслимани као топ-тема

Питање о којем се у садашњој холандској политичкој дебати највише прећуткује, а у ствари је најактуелније, јесте без сумње имиграција и интеграција, пре свега муслиманске популације у великим градовима. У том смислу, успех „зелених“ и Д66 може се сматрати „прогресивним“ и „универзалистичким“ одговором на културно - националистичку позицију Слободањачке партије Герта Вилдерса.

Партија Д66 има турбулентну историју и после великог пада, поново се враћа на

политичку сцену. Њен лидер је Александар Пехтолд, којег је раније штампа прогласила вођом опозиције. Ова партија се залаже за федералну Европу, више европске сарадње у проблемима животне средине, емигрантској политици и спољној политици. Слоган партије „Европа није проблем, већ решење“. Истовремено, Пехтолд је један од неколико политичара који директно критикује Вилдерса, називајући његове изјаве расистичким, што Вилдерс жучно одбија.

Пре ових избора и поред великог успеха на локалним изборима, многи су сумњали да ће Вилдерсова партија постати тако релевантна. Промена је била уочљива у тренутку када су Вилдерсови симпатизери почели јавно да се изјашњавају да су његове присталице. Етаблиране партије нису имале одговор, нити су биле сигурне како да се боре са популистичким изазовом који обележава холандску политику последњих година. Овако значајан пораст улоге Слободарске партије и Герта Вилдерса неки коментатори су назвали тужним успехом.

Све то разграђује холандску партиципативну демократију која је стекла популарност као успешан модел либералног, хармоничног и мултикултуралног друштва. То је чувени холандски „полдер“ модел, холандска верзија достизања сагласности посебно током последње две деценије прошлог века. Термин је брзо прихваћен у много ширем контексту за сличне случајеве одлучивања који су типично холандски. Он се описивао фразом прагматичног признавања плурализма форми (плуриформност) и „сарадњом упркос разликама“.

Фантастична статистика

Званична статистика Амстердама је фантастична. Године 1999. у њему је 45 одсто становника било страног порекла. Уколико су предвиђања тачна, у 2015. њих ће бити 52 одсто, а већина ће бити муслимани.

Страхови јавности од исламског фундаментализма достигли су опасан ниво након 11. септембра 2001. чему су допринели и економски услови. Раст који је у деведесетим износио четири одсто, почетком 2000. сасвим је заустављен. У тој клими преиспитивања, сумњи и забринутости, страствени предавач социологије и колумниста Пим Фортејн за кратко време постао је веома познат током 2001. и 2002. Он је ислам назвао назадном културом, а наступајући на ТВ рекао је да муслимани у Холандији морају да прихвате да живе заједно са Холанђанима, а ако неће, онда морају да напусте земљу. Он је био тај

који је формулисао емиграцију као највећу претњу холандском стилу живота. Његова критика директно је оспорила холандску „консензус демократију“. Убијен је 2. маја 2002. само девет дана пре него што је његова „Пим Фортејн листа“ постала друга најјача снага у земљи. Фортејна је убио Волкерт ван ен Граф, активиста покрета за заштиту животиња. То је било прво политичко убиство у Холандији за 350 година које је из темеља уздрмало холандско друштво и холандску политику.

Пим Фортејн није био усамљен у својој критици ислама. Ајан Хирси Али, жена из Сомалије муслиманског порекла појавила се као велики критичар ислама и посебно положаја жена у њему. Објавила је много новинских чланака изазивајући контраверзне реакције. Изабрана је за члана Парламента на листи Вилдерсове партије, а на неки начин била је уплетена у други случај убиства које је оставило дубок траг у холандском друштву. Ајан Хирси Али написала је сценарио и дала свој глас за кратки филм који је режирао Тео ван Гог, у којем је изложена критика положаја жена у исламским друштвима. Филм је емитован 29. августа 2004. а ван Гог је убијен 2. новембра 2004. на амстердамској улици.

„Ислам је Тројански коњ у Европи. Ако сада не зауставимо исламизацију, Евроарабија и Холандарабија су само питање времена. Пре једног века у Холандији је било само 50 Муслимана. Данас их је милион. Где ће то да се заврши? Ми идемо ка крају европске и холандске цивилизације какве познајемо“, рекао је Вилдерс у парламенту 6. септембра 2006, да би годину дана касније упоредио Коран са Хитлеровим Мајн Камфом. Данас он говори: „Не мрзим муслимане, већ ислам“.

Непревазиђена културна борба

Тешко је рећи какву ће позицију Вилдерс имати влада према ширењу Европске уније, јер то зависи од тога ко ће бити у влади. Постоје могућности како за десну, тако и за левичарску владу. У првој би седели десни либерали, демохришћани и слободњаци, ојачани једном мањом партијом, али то би била већина од само једног гласа у Парламенту. Вилдерс није само против даљег проширења Европске уније. Он је за њено смањивање, па је прошле године у јулу предложио да Бугарска и Румунија напусте Европску унију. „Моја партија је гласала против ратификације уговора са Бугарском и Румунијом. Ја мислим да оне уопште нису спремне, али да су и веома корумпиране“, рекао је Вилдерс.

Већина Холанђана сматра да је ЕУ довољно велика

Пише: Драган Бисенић
недеља, 13 јун 2010 19:18

Друга коалиција била би мешовита и у њој би се нашле социјалдемократе, десни либерали, зелени и леви либерали која би имали комотну већину, али би левичарске партије биле снажнији део те коалиције. Будући да су оне наклоњене даљем ширењу Европске уније, могао би се очекивати отворенији приступ нове владе. Досадашња влада била је веома стриктна када је реч о проширењу Европске уније.

Сва истраживања указују да Холанђани велику важност дају стриктном поштовању критеријума за пријем, да се скоро половина залаже за додатне критеријуме, да нема спремности да се прихвате земље које не испуне критеријуме и сматрају да је Европска унија већ довољно велика. Све ово нашло је израз у званичним документима холандског Министарства спољних послова.

Према истраживању Евробарометра о будућности Европе које је спроведено 2006. око 55 одсто Холанђана сматрало је проширење у целини позитивним, док је просек у ЕУ био 61 одсто. На питање о утицају будућег проширења, 62 одсто Холанђана је сматрало да ће оно да увећа проблеме на тржишту радне снаге, а њих 61 одсто да ће да увећа утицај ЕУ у свету.

У истом истраживању из 2008. за чланство Србије било је 44 одсто, а против 50 одсто, за Косово исто 44 одсто, али три одсто мање против него за Србију, за БиХ било је 49 одсто, против 45 одсто, за Албанију 39, а против 53 одсто, за Хрватску 60, а против 34 одсто, Македонију 53 одсто за и 38 одсто против. За Србију је то осетно побољшање у поређењу са истраживањем из 2006. када је за њен пријем у ЕУ било свега 23 одсто Холанђана, а против 62 одсто.

Све холандске владе новијег датума имале су пред собом неко питање повезано са „културном борбом“: рат у Авганистану, рат у Ираку, унутрашња интеграција, тако да не би требало сумњати да ће и наредна влада, без обзира била мањинска, како се такође калкулише, или састављена од четири партије, што је вероватније, пред собом имати питања за које се сматрало да их је ово друштво већ одавно превазишло.

Строго према Балкану

У документу холандског Министарства спољних послова из 2009. изричито се наводи да

кандидатура за чланство из земаља Западног Балкана може да се разматра само после потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању и његове добре примене у пракси. Ово је потребно да би се „спречило да било која од тих земаља прерано поднесе кандидатуру“. Ово је био и својеврсни одговор на најаве које су стизале из неких од тих земаља да ће поднети кандидатуру чак и ако није потписан, нити примењиван Споразум о стабилизацији и придруживању.

Најбројнији Бошњаци

У Холандији има око 16 500 „прве“ и „друге“ генерације емиграната српског порекла, што је више од свих других бивших југословенских република појединачно, осим Босне и Херцеговине. Србија је, после Хрватске, највећи холандски привредни партнер од свих бивших југословенских република, после Хрватске.

„Одбрана од ислама“

„Многи наши грађани доживљавају исламизацију. Ја могу да кажем да им је доста велова, бурки, ритуалног клања животиња, такозване освете из части, дречећих минарета, женског понижавања, операција обнављања химена, злоупотребе хомосексулаца, турског и арапског језика у аутобусима и трамвајима, халал меса у продавницама, испита шарије и огромне заступљености муслимана у криминалу, укључујући мароканске уличне терористе. Срећом, већина холандских грађана спознала је ову опасност и доживљава ислам као претњу нашој култури. Моја партија узима те грађана озбиљно и жели да их одбрани“, речи су Герта Вилдерса из 2006.